

Σχόλια LIFE MareNatura στη δημόσια διαβούλευση επί της ΕΠΜ 8γ: Περιοχές Natura 2000 των Περιφερειακών Ενοτήτων Νοτίου Αιγαίου – Δωδεκανήσων (μέρους)

Οκτώβριος 2024

Με το παρόν εκφράζονται οι απόψεις των εταίρων του έργου LIFE MareNatura (<https://www.lifemarenatura.eu/>) καθώς και του ειδικού συνεργάτη πολιτικής του έργου, The Green Tank, επί της ΕΠΜ 8γ: Περιοχές Natura 2000 των Περιφερειακών Ενοτήτων Νοτίου Αιγαίου – Δωδεκανήσων (μέρους) και συγκεκριμένα των Περιφερειακών Ενοτήτων Καλύμνου (Δήμοι Καλυμνίων, Πάτμου, Λέρου, Λειψών & Αγαθονησίου), Καρπάθου (Δήμοι Καρπάθου & Κάσου), Κω (Δήμοι Κω & Νισύρου), Ρόδου (Δήμοι Ρόδου, Μεγίστης, Τήλου, Σύμης & Χάλκης).

Κρίνουμε θετικό ότι άλλη μία ΕΠΜ για την περιοχή του Νοτίου Αιγαίου τέθηκε σε δημοσιότητα, ειδικά, καθώς αφορά περιοχή που συμπίπτει με την πρόσφατη δέσμευση της χώρας για τον χαρακτηρισμό ενός νέου θαλάσσιου πάρκου στο Αιγαίο.

Οι απόψεις, σχόλια και προτάσεις που υποβάλλονται στην παρούσα διαβούλευση παρουσιάζονται ανά κεφάλαιο (Κεφάλαιο 1, 3 και 4) και αφορούν κυρίως την ανάγκη επέκτασης της περιοχής μελέτης της ΕΠΜ και των προτεινόμενων προστατευόμενων περιοχών στις οποίες καταλήγει ώστε να καλύπτονται σημαντικές οικολογικά θαλάσσιες εκτάσεις.¹

Κεφάλαιο 1

1.2 Περιοχή μελέτης / 1.3. Προσδιορισμός ευρύτερης περιοχής μελέτης

Η Ελλάδα μετά την εκκίνηση της κατάρτισης των Ειδικών Περιβαλλοντικών Μελετών για τις περιοχές Natura 2000 υιοθέτησε με νόμο δεσμεύσεις σχετικά με τον χαρακτηρισμό προστατευόμενων περιοχών (ν. 5037/2023), τις οποίες μάλιστα διευρύνει περαιτέρω το 2024 κατά την 9^η Συνδιάσκεψη για τους Ωκεανούς (Our Ocean Conference). Συνεπώς, θα πρέπει να εξεταστεί πώς θα διευρυνθεί η περιοχή μελέτης της ΕΠΜ ώστε να συνεισφέρει πιο αποδοτικά σε αυτούς τους αναθεωρημένους στόχους.

Εξάλλου, οι ΕΠΜ αποτελούν εκ του νόμου (άρθ. 47 παρ. 2 ν. 4685/2020) τις επιστημονικές μελέτες τεκμηρίωσης των Προεδρικών Διαταγμάτων που οδηγούν στον χαρακτηρισμό και τη ζωνοποίηση των εθνικά προστατευόμενων περιοχών και ειδικά των Εθνικών Πάρκων και των Περιοχών Προστασίας της Βιοποικιλότητας, ο σκοπός των οποίων ορίζεται επίσης εκ του νόμου (άρθ. 46 παρ. 1 και 2 ν. 4685/2020). Συνεπώς, ενώ οι περιοχές Natura 2000 πρέπει να λαμβάνονται υπόψη κατά την κατάρτιση των ΕΠΜ, δεν πρέπει να αποτελούν το αποκλειστικό ή κύριο επίπεδο αναφοράς για την κατάρτιση των ΕΠΜ και των προτάσεων στις οποίες καταλήγουν,

¹ Σημειώνεται ότι η παρούσα συμβολή στη δημόσια διαβούλευση εκ μέρους του έργου LIFE MareNatura δεν εξαντλεί τη δυνατότητα υποβολής διακριτών σχολίων από τους εταίρους του έργου και του συνεργάτη πολιτικής.

ειδικά δε όταν τα οικολογικά χαρακτηριστικά και δεδομένα είναι τέτοια που να επιτρέπουν την έκταση των εθνικών προστατευόμενων περιοχών να είναι μεγαλύτερη από εκείνη των περιοχών Natura 2000.

Προτείνεται η ΕΠΜ να συμπεριλάβει την ευρύτερη περιοχή μελέτης, η οποία όπως οριοθετείται στην ενότητα 1.3 ως περιοχή μελέτης είναι κυρίως θαλάσσια (σε ποσοστό 91%). Εφόσον η διεύρυνση της παρούσας ΕΠΜ δεν είναι εφικτό να πραγματοποιηθεί προτείνεται να εκπονηθεί συμπληρωματική, στην παρούσα, ΕΠΜ ώστε να καλυφθεί ως αντικείμενο αυτής η ευρύτερη περιοχή μελέτης.

Με αυτόν τον τρόπο, θα μπορέσει η ΕΠΜ να επεκτείνει τις προστατευόμενες περιοχές στις οποίες καταλήγει (Κεφάλαιο 4) στον ευρύτερο θαλάσσιο χώρο πέρα από τις υφιστάμενες περιοχές Natura 2000 συμβάλλοντας στην επίτευξη των εθνικών, ευρωπαϊκών και διεθνών στόχων της χώρας. Μία τέτοια προσέγγιση θα οδηγήσει σε μεγαλύτερη συνοχή του εθνικού δικτύου προστατευόμενων περιοχών της χώρας και θα επιτρέψει τον σχεδιασμό (θαλάσσιων) οικολογικών διαδρόμων που να συνδέουν τις θαλάσσιες προστατευόμενες περιοχές και τον χαρακτηρισμό περισσότερων και μεγαλύτερων σε έκταση περιφερειακών ζωνών σε όλες τις προτεινόμενες προστατευόμενες περιοχές, ήτοι στις τέσσερις (4) Σύνθετες Περιοχές Προστασίας της Βιοποικιλότητας (ΣΣΠΒ): Ρόδου, Καρπάθου, Κω και Καλύμνου.

Έχει ενδιαφέρον ότι η ίδια η ΕΠΜ, με βάση τα διαθέσιμα στοιχεία για άλλα είδη προβαίνει σε πρόταση για την επέκταση των ορίων των υφιστάμενων περιοχών Natura 2000 ΖΕΠ GR42100029, ΖΕΠ GR4210030, ΕΖΔ GR4210030 (Κεφ. 4 σελ. 185), ΕΖΔ/ΖΕΠ GR4210003 (Κεφ. 4, σελ 217) και ΖΕΠ GR42100034 (Κεφ. 4 σελ 273) ώστε να συμπεριληφθούν εκτάσεις που αποτελούν «λειτουργικά και αναπόσπαστα τμήματα» του Δικτύου Natura 2000. Κατά αναλογία, προτείνεται η επέκταση της περιοχής μελέτης ώστε να καλυφθούν πληρέστερα τα σημαντικά θαλάσσια χαρακτηριστικά της περιοχής.

Προς τον στόχο αυτό θα πρέπει να αξιοποιηθούν ήδη διαθέσιμα στοιχεία και για τα θαλάσσια, τα οποία δεν περιορίζονται αυστηρά στα όρια της περιοχής μελέτης της ΕΠΜ αλλά στην πράξη αποτελούν χαρακτηριστικά και της ευρύτερης περιοχής μελέτης με πιο ενδεικτικά τα είδη ευρείας επικράτειας που εντοπίζονται σε περισσότερες από μία περιοχές Natura 2000 από την ίδια την ΕΠΜ. Συγκεκριμένα, από τα στοιχεία που παρατίθενται στο κεφάλαιο 2 και την έμφαση που δίνεται στα κύρια στοιχεία του προστατευτέου αντικείμενου (κεφάλαιο 1) προκύπτει ότι τα είδη *Monachus monachus*, *Tursiops truncatus*, *Caretta caretta*, *Chelonia mydas*, *Larus audouinii*, *Phalacrocorax aristotelis*, *Calonectris diomedea*, *Puffinus yelkouan*, *Hydrobates pelagicus* απαντούν σε περισσότερες περιοχές Natura 2000 που καλύπτει η παρούσα ΕΠΜ. Ως εκ τούτου, για τα θαλάσσια και πελαγικά είδη πανίδας και ορνιθοπανίδας είναι σαφές ότι χρησιμοποιούν τον ευρύτερο θαλάσσιο χώρο πέρα από τα όρια των προστατευόμενων περιοχών καθώς είναι είδη ευρείας επικράτειας.

Επίσης, μπορούν να αξιοποιηθούν και πιο πρόσφατα δεδομένα που συλλέγονται στο πλαίσιο υλοποίησης του έργου LIFE MareNatura. Συγκεκριμένα, επιστημονικές ομάδες του έργου ήδη βρέθηκαν στην περιοχή κατά τους προηγούμενους μήνες και έχουν συλλέξει πολύτιμα στοιχεία τα οποία μετά την επεξεργασία τους θα πρέπει να αξιοποιηθούν για την επέκταση των προστατευόμενων περιοχών της χώρας.

1.4 Στόχοι προστασίας του προστατευτέου αντικειμένου

Η παρούσα ΕΠΜ θέτει στόχους προστασίας που αντανakλούν την περίοδο εκκίνησης του έργου κατάρτιση τους και δεν έχουν επικαιροποιηθεί ώστε να ανταποκρίνονται στους νέους παγκόσμιους στόχους για τη βιοποικιλότητα όπως αποτυπώνονται στη Συμφωνία Κούνμινγκ-Μοντρεάλ, ήτοι να συνεισφέρουν στην επίτευξη χαρακτηρισμού 30% της θαλάσσιας έκτασης του πλανήτη ως προστατευόμενου ως το 2030.

Ο στόχος 30X30 ήδη έχει αναγνωριστεί και σε ευρωπαϊκό επίπεδο, με την υιοθέτηση της Ευρωπαϊκής Στρατηγικής για τη Βιοποικιλότητα με ορίζοντα το 2030. Οι νέοι στόχοι της Ευρωπαϊκής Ένωσης ήδη υλοποιούνται με πιο πρόσφατη την υιοθέτηση του νέου Κανονισμού για την Αποκατάσταση της Φύσης, που αφορά στην αποκατάσταση σε καλή κατάσταση διατήρησης θαλάσσιων εκτάσεων με έμφαση σε προστατευόμενους τύπους οικοτόπους, εντός και εκτός περιοχών Natura και μεταξύ άλλων την εξασφάλιση συνοχής μεταξύ τους (άρθρο 5), στόχος ο οποίος αφορά και στην παρούσα ΕΠΜ ώστε να εξασφαλιστεί η συνεκτικότητα των προστατευόμενων περιοχών στις οποίες η ΕΠΜ καταλήγει.

Στην Ελλάδα έχει επίσης υιοθετηθεί ο στόχος χαρακτηρισμού 30% των εγχώριων υδάτων με το άρθρο 174 του νόμου 5037 (Α'78/29.3.2023). Μάλιστα, οι πλέον πρόσφατες δεσμεύσεις της χώρας, όπως αυτές ανακοινώθηκαν κατά την 9^η Συνδιάσκεψη για τους Ωκεανούς (Our Ocean Conference) που φιλοξενήθηκε στη χώρα μας τον Απρίλιο του 2024, επεκτείνουν τον στόχο παραπέρα (https://www.ourocean2024.gov.gr/wp-content/uploads/2024/04/A5_OOC-9_PROPOSED-COMMITMENTS_12.4.pdf). Η χώρα, πλέον επιδιώκει τον συνολικό χαρακτηρισμό τουλάχιστον 32% των εγχώριων υδάτων της ως προστατευόμενων. Ο στόχος αυτός θα επιτευχθεί από τον χαρακτηρισμό ενός εθνικού πάρκου στην περιοχή του Αιγαίου, συνολική έκτασης 8000 χλμ², που θα υπερκαλύπτει τις υφιστάμενες περιοχές Natura 2000 έκτασης 545 χλμ². Το νέο αυτό Εθνικό Πάρκο, συνεπώς, αναμένεται ότι θα συμπίπτει και θα διευρύνει τις προστατευόμενες περιοχές στις οποίες καταλήγει η παρούσα ΕΠΜ, με την παρούσα να αποτελεί ήδη το πρώτο στάδιο στην επίτευξη αυτού του στόχου.

Επιπλέον, η πρόσφατα υπογραφείσα και από την Ελλάδα Συμφωνία για την Ανοιχτή Θάλασσα (Συμφωνία στο πλαίσιο της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας για τη διατήρηση και τη βιώσιμη χρήση της θαλάσσιας βιοποικιλότητας σε περιοχές πέραν της εθνικής δικαιοδοσίας, Σεπτέμβριος 2023) επίσης στοχεύει στην επίτευξη αυτού του στόχου. Σε πρόσφατη συνεδρίαση το Συμβούλιο Υπουργών Περιβάλλοντος της ΕΕ (19/6/2024), αποφάσισε να προχωρήσουν οι διαδικασίες για τη σύναψη της Συμφωνίας εκ μέρους της ΕΕ. (<https://www.consilium.europa.eu/el/press/press-releases/2024/06/17/high-seas-treaty-council-gives-green-light-for-its-conclusion/>)

Προτείνεται οι στόχοι της παρούσας ΕΠΜ να επικαιροποιηθούν και να διευρυνθούν ώστε να ανταποκρίνονται στις νεότερες εξελίξεις της εθνικής, ευρωπαϊκής και διεθνούς πολιτικής και τις σχετικές δεσμεύσεις που έχει αναλάβει η χώρα.

Κεφάλαιο 3

Πολλά από τα κενά γνώσης που αναφέρονται στην ΕΠΜ, αναμένεται να καλυφθούν από το έργο LIFE MareNatura το οποίο έχει ως στόχο την αναχαίτιση των απειλών που αντιμετωπίζουν εννέα σημαντικά αλλά και ευάλωτα είδη της ελληνικής θαλάσσιας πανίδας (η μεσογειακή φώκια, η χελώνα καρέτα και η πράσινη χελώνα, τα κητώδη φυσητήρας, φώκαινα, ζιφίος και κοινό δελφίνι, και τα θαλασσοπούλια μύχος της Μεσογείου και αιγαιόγλαρος) και την προστασία των θαλάσσιων βιοτόπων τους, είδη δηλαδή που αποτελούν προστατευτέα είδη και θεωρούνται σημαντικά από την παρούσα ΕΠΜ. Με την πρόσθετη γνώση που θα δημιουργήσει αναμένεται να καταλήξει σε προτάσεις για τον χαρακτηρισμό νέων θαλάσσιων προστατευόμενων περιοχών, που θα διευρύνουν το δίκτυο Natura 2000 στην Ελλάδα. Αντίστοιχα, αναμένονται συμπληρωματικά στοιχεία και από το υπό εξέλιξη πρόγραμμα εποπτείας των προστατευόμενων τύπων οικοτόπων και ειδών των ευρωπαϊκών οδηγιών για τη φύση (92/43/ΕΟΚ και 2009/147/ΕΚ).

Υπό αυτό το πρίσμα, η παρούσα ΕΠΜ θα πρέπει να αναγνωρίσει ότι νέα επιστημονικά δεδομένα θα συμπληρώσουν την εκτίμηση της υφιστάμενης κατάστασης και θα οδηγήσουν στη διεύρυνση των θαλάσσιων προστατευόμενων περιοχών πέρα από την περιοχή μελέτης.

Κεφάλαιο 4

Η ΕΠΜ καταλήγει στην πρόταση χαρακτηρισμού τεσσάρων (4) Σύνθετων Περιοχών Προστασίας της Βιοποικιλότητας. Η ομαδοποίηση των 22 περιοχών Natura 2000 σε μεγαλύτερες εθνικά προστατευόμενες περιοχές κρίνεται θετική καθώς συνεισφέρει στη συνεκτικότητα των προστατευόμενων περιοχών. Επιπλέον, θετικό κρίνεται το γεγονός ότι σε ορισμένες εκτάσεις εντάσσονται στο καθεστώς εθνικής προστασίας και περιοχές πέρα από τα όρια των υφιστάμενων περιοχών Natura 2000. Ωστόσο, η χρήση αυτής της επιλογής είναι περιορισμένη και αφορά κυρίως στον ορισμό ορισμένων περιφερειακών ζωνών και οικολογικών διαδρόμων, ωστόσο σε καμία περίπτωση δεν αφορούν σε θαλάσσια είδη.

Η περιορισμένη αυτή αξιοποίηση των περιφερειακών ζωνών και η μη αξιοποίηση των οικολογικών διαδρόμων καθιστά πρακτικά χωρίς οικολογικό αποτέλεσμα την ομαδοποίηση που επιχειρεί η ΕΠΜ καθώς στην πράξη δεν πρόκειται για ενιαίες προστατευόμενες περιοχές, αλλά για νησίδες προστασίας που εμπίπτουν σε ένα ενιαίο καθεστώς προστασίας, χωρίς όμως να παρέχεται η απαραίτητη οικολογική συνοχή, ειδικά στις θαλάσσιες εκτάσεις μεταξύ των υφιστάμενων περιοχών Natura 2000.

Ακόμα, η πρακτική αυτή αγνοεί την αναγνωρισμένη από την ΕΠΜ παρουσία ειδών ευρείας επικράτειας, όπως είναι οι θαλάσσιες χελώνες και άλλα θαλάσσια θηλαστικά, στη ευρύτερη θαλάσσια περιοχή μελέτης μεταξύ των υφιστάμενων περιοχών Natura 2000.

Επιπλέον, δεν προετοιμάζει το έδαφος για τις προσθήκες θαλάσσιων προστατευόμενων περιοχών, ως αποτέλεσμα των επιστημονικών ερευνών που υλοποιούνται από το έργο LIFE MareNatura καθώς και των νεότερων δεδομένων που θα προκύψουν από το επίσης υπό υλοποίηση έργο εποπτείας. Οι προσθήκες αυτές είναι απαραίτητες για την επίτευξη των εθνικών στόχων για τον χαρακτηρισμό

Διατήρηση ειδών προτεραιότητας της
θαλάσσιας μεγαπανίδας σε Ελλάδα και Ιταλία

LIFE22-NAT-EL-101113792- LIFE MareNatura

θαλάσσιων προστατευόμενων περιοχών που θα καλύπτουν τουλάχιστον το 30-32% της θαλάσσιας έκτασης της χώρας και το Εθνικό Θαλάσσιο Πάρκο Αιγαίου που ανακοινώθηκε στην 9^η Συνδιάσκεψη για τους Ωκεανούς (9th Our Ocean Conference).

Συνεπώς προτείνεται να επανεξεταστεί η δυνατότητα ενσωμάτωσης των ενδιάμεσων θαλάσσιων εκτάσεων στις προτεινόμενες νέες προστατευόμενες περιοχές ή εναλλακτικά στον χαρακτηρισμό αυτών των εκτάσεων ως περιφερειακών ζωνών ή/και οικολογικών διαδρόμων που να συνδέουν τις υφιστάμενες περιοχές Natura 2000.

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

